

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

ONDERWIJSRESULTATENMODEL PO

De inspectie en leerresultaten,
het onderwijsresultatenmodel,
wat heb ik hier als school of bestuur aan? en
de schoolweging

januari 2020

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Het onderwijsresultatenmodel po.....	4
2.1	De signaleringswaarden	5
3	Wat heb ik hier als school of bestuur aan?	8
3.1	Eigen verantwoording door de school	9
3.2	Wat vind ik van de resultaten van mijn school of bestuur?	9
3.3	Ambitieuze doelen stellen	11
4	De schoolweging.....	12
4.1	Frequentieverdeling schoolweging	12
5	Meer informatie	14

1 Inleiding

Leerlingen hebben voldoende basisvaardigheden nodig voor een goede aansluiting op het vervolgonderwijs en om later in de maatschappij goed te kunnen functioneren. Bovendien zijn deze basisvaardigheden nodig om kennis te vergaren bij alle andere vakgebieden. Daarom is het belangrijk dat scholen goed zicht hebben op welke resultaten hun leerlingen behalen. Ze kunnen dan tijdig hun onderwijs bijsturen als dat nodig is. Zo zorgen zij er voor dat hun leerlingen een ononderbroken ontwikkeling kunnen doormaken.

Scholen mogen zelf weten hoe ze de ontwikkeling van de leerlingen exact in beeld brengen, Dat kan bijvoorbeeld met toetsen, observaties en/of andere middelen. Wel zijn scholen sinds het schooljaar 2014/2015 verplicht om een eindtoets af te nemen en een leerlingvolgsysteem (LVS) te gebruiken.

Metten alleen is niet voldoende. Door eigen ambitieuze doelen te stellen voor de leerresultaten, kunnen scholen er voor zorgen dat hun leerlingen optimaal *profiteren* van het geboden onderwijs.

Een hulpmiddel hierbij is het nieuwe onderwijsresultatenmodel van de Inspectie van het Onderwijs. Dit model is gebaseerd op de referentieniveaus. Bovendien houdt het op een nieuwe manier rekening met de leerlingenpopulatie van een school. Daardoor kunnen scholen goed zien hoe zich verhouden tot vergelijkbare scholen.

Natuurlijk blijft de inspectie ook kijken of de resultaten die leerlingen op scholen halen voldoen aan de basiseisen. Bij een beperkt aantal scholen dat wij bezoeken, beoordelen we daarvoor de leerresultaten (de standaard OR1 Resultaten uit ons [onderzoekskader](#)). Wij doen dit vooral tijdens de kwaliteitsonderzoeken die wij naar aanleiding van onze jaarlijkse prestatieanalyse (zie [pagina Prestatieanalyse](#)) uitvoeren op scholen. Met ingang van het schooljaar 2020/2021 kijken wij op een nieuwe manier of de leerlingen genoeg geleerd hebben. Hoe wij dat doen staat beschreven in de '[Regeling leerresultaten primair onderwijs 2020](#)'. De standaard OR1 Resultaten is een van de standaarden uit ons onderzoekskader die samen het eindoordeel over de school bepalen.

In dit document lichten wij het nieuwe onderwijsresultatenmodel en het nut hiervan voor scholen en besturen toe.

2 Het onderwijsresultatenmodel po

Het nieuwe onderwijsresultatenmodel kijkt op een paar belangrijke punten af van het huidige model:

- We kijken naar de behaalde referentieniveaus voor taal en rekenen en niet meer naar de gemiddelde eindtoetsscores.
- We houden op een nieuwe manier rekening met de leerlingenpopulatie. De schoolweging, die het CBS berekent, vervangt het percentage gewichtenleerlingen.
- We bepalen ons oordeel op basis van de resultaten van de laatste drie jaar samen, zodat we een stabiel beeld krijgen. Aparte jaaroordelen vervallen.

De referentieniveaus

In 2008 bracht de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen (commissie Meijerink) het advies 'Over de drempels met taal en rekenen' uit. Op basis hiervan zijn referentieniveaus opgesteld, die aangeven wat leerlingen van taal en rekenen moeten kennen en kunnen.

Er zijn fundamentele niveaus (F-niveau) bepaald die zoveel mogelijk leerlingen in principe zouden moeten beheersen. Daarnaast zijn er streefniveaus (S-niveau) voor leerlingen die meer aankunnen.

Het fundamentele niveau voor het eindbasisschool is 1F. Het streefniveau is 2F/1S.

De schoolweging, die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) berekent, kijkt naar meer kenmerken dan het tot nu toe gebruikte leerlinggewicht. Zo kunnen we goed rekening houden met de verschillen tussen leerlingenpopulaties.

Het oordeel over de basisvaardigheden (de standaard OR1 Resultaten) baseren we op de behaalde referentieniveaus op de eindtoets in de laatste drie schooljaren. Daarbij onderscheiden we twee indicatoren, waarin we de behaalde referentieniveaus voor lezen, taalverzorging en rekenen samen nemen:

1. Het percentage leerlingen dat aan het einde van het basisonderwijs het fundamentele niveau 1F haalt voor taal en rekenen. In principe zou elke leerling dit niveau aan het einde van de basisschool moeten beheersen.

2. Het percentage leerlingen dat aan het einde van het basisonderwijs het hogere niveau (streefniveau) 1S voor rekenen en 2F voor taalverzorging en lezen haalt. Het streven moet zijn dat zoveel mogelijk leerlingen dit niveau beheersen.

Voor alle leerlingen die in de laatste drie schooljaren een eindtoets hebben gemaakt, beschikt de school over de behaalde referentieniveaus (1F of 1S/2F) voor lezen, taalverzorging en rekenen. Wij kijken vervolgens welk percentage van de behaalde referentieniveaus in de afgelopen drie schooljaren op of boven 1F ligt en welk percentage op of boven 1S/2F ligt. We berekenen dus twee percentages, die zowel de referentieniveaus voor de drie vakgebieden als de drie schooljaren omvatten. In paragraaf 2.1 staat een rekenvoorbeeld.

De resultaten van alle leerlingen (exclusief de leerlingen die voldoen aan de ontheffingsgronden om deel te nemen aan de eindtoets) tellen mee. Afhankelijk van de leerlingenpopulatie ligt de lat (de signaleringswaarde) voor het aantal leerlingen dat 1S/2F haalt hoger of lager. Voor een Voldoende moeten beide indicatoren boven de signaleringswaarden liggen. We houden rekening met de leerlingenpopulatie door te kijken naar de schoolweging (zie hoofdstuk 4).

Als de resultaten onder één of beide signaleringswaarden liggen, vragen we de school tijdens een onderzoek op de school om een verantwoording. Het is namelijk mogelijk dat er een relatief grote groep leerlingen op de school is met bijzondere individuele kenmerken, die de tegenvallende resultaten verklaart. Als de school aantoont dat ook deze leerlingen zich naar hun kunnen hebben ontwikkeld, dan vinden we de resultaten toch Voldoende. Zie voor meer informatie over de verantwoording van de school paragraaf 3.1.

2.1 De signaleringswaarden

De signaleringswaarden zijn zo gekozen dat ongeveer 90 procent van de scholen resultaten heeft die liggen boven de signaleringswaarden.

Indicator 1: % fundamenteel niveau 1F

De signaleringswaarde voor 1F is gelijk voor alle scholen. We hebben hierbij gekozen voor het ambitieniveau van 85 procent dat de commissie Meijerink bij de introductie van de referentieniveaus heeft gesteld.

Indicator 2: % streefniveau 1S/2F

De signaleringswaarden voor 1S/2F zijn afhankelijk van de schoolweging. Bij de introductie van de referentieniveaus stelde de commissie Meijerink de ambitie dat 65 procent van de leerlingen 1S/2F zou moeten kunnen halen.

In de onderstaande tabel staan de signaleringswaarden per schoolwegingscategorie voor 1F en 1S/2F. In de derde en laatste kolom staan de huidige landelijk gemiddelden voor %1F en %1S/2F in 2016/2017, 2017/2018 en 2018/2019.

Tabel 1. Signaleringswaarden en landelijk gemiddelden ¹

Schoolweging			Signaleringswaarde % ≥1F	Landelijk gemiddelde % ≥1F	Signaleringswaarde % ≥1S/2F	Landelijk gemiddelde % ≥1S/2F
20	—	21	85	99,0	66,8	78
21	—	22	85	98,7	63,9	75,1
22	—	23	85	97,6	61,1	70,7
23	—	24	85	97,4	58,6	68,4
24	—	25	85	97,2	56,6	66,4
25	—	26	85	96,9	55,1	64,9
26	—	27	85	96,9	53,6	64,1
27	—	28	85	96,7	52,1	62,8
28	—	29	85	96,5	50,6	62,0
29	—	30	85	96,1	49,0	60,3
30	—	31	85	96,0	47,3	59,2
31	—	32	85	95,2	45,5	57,1
32	—	33	85	95,1	43,5	55,5
33	—	34	85	94,6	41,5	53,7
34	—	35	85	94,1	39,5	50,4
35	—	36	85	93,2	37,5	49,8
36	—	37	85	92,9	35,7	47,5
37	—	38	85	92,5	33,9	46,4
38	—	39	85	91,8	32,1	44,1
39	—	40	85	89,5	30,3	41,3

Als de resultaten onder één of beide signaleringswaarden liggen, voeren wij niet standaard een onderzoek op de school uit. Het besluit om een onderzoek op een school uit te voeren, bepalen we aan de hand van onze risico-inschatting die blijkt uit onze jaarlijkse prestatieanalyse, zie voor meer informatie de [pagina Prestatieanalyse](#) op onze website.

¹ Als de schoolweging een rond getal is, dan geldt de hoogste schoolwegingscategorie. Bijvoorbeeld, de signaleringswaarden van schoolwegingscategorie 25-26 gelden voor een school met schoolweging 25.

Een rekenvoorbeeld

De onderstaande tabel geeft weer hoeveel leerlingen in schooljaar 2017/2018, 2018/2019 en 2019/2020 de eindtoets hebben gemaakt en hoeveel van deze leerlingen 1F en 1S/2F hebben behaald.

Schooljaar	Aantal leerlingen	Aantal leerlingen met ten minste 1F lezen	Aantal leerlingen met ten minste 1F taalverzorging	Aantal leerlingen met ten minste 1F rekenen	Aantal leerlingen met 2F lezen	Aantal leerlingen met 2F taalverzorging	Aantal leerlingen met 1S rekenen
2017/2018	21	20	21	20	18	16	14
2018/2019	28	28	27	25	20	19	16
2019-2020	23	22	23	21	16	14	12
totaal	72	70	71	66	54	49	42

Leerlingen die 2F en 1S hebben behaald, hebben ook 1F gehaald en worden daar dus ook meegeteld. De onderste rij van de tabel laat zien dat 72 leerlingen de eindtoets hebben gemaakt in deze drie schooljaren. 70 leerlingen hebben ten minste 1F lezen behaald, 71 leerlingen 1F taalverzorging en 66 leerlingen 1F rekenen. Daarnaast hebben 54 leerlingen ook 2F lezen behaald, 49 leerlingen 2F taalverzorging en 42 leerlingen 1S rekenen.

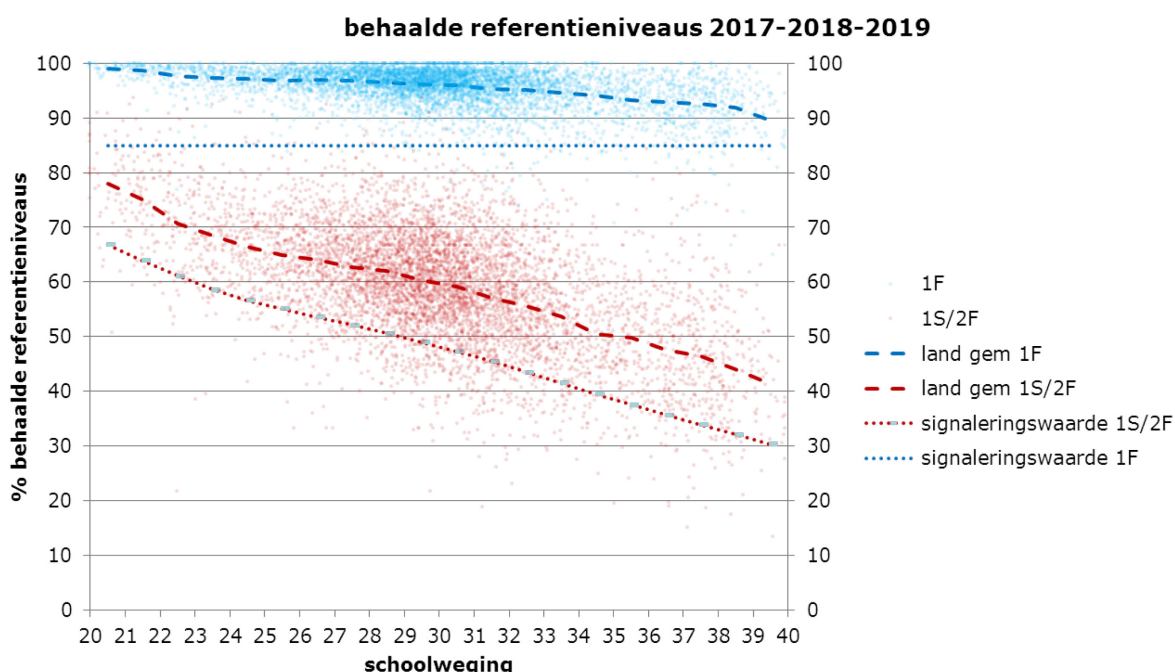
Het percentage behaalde referentieniveaus 1F is gelijk aan het totaal aantal 1F scores gedeeld door drie keer het totaal aantal leerlingen vermenigvuldigd met 100: $(70+71+66)/(72+72+72)*100 = 95,8\%$.

Het percentage behaalde referentieniveaus 1S/2F is gelijk aan het totaal aantal 1S/2F scores gedeeld door drie keer het totaal aantal leerlingen vermenigvuldigd met 100: $(54+49+42)/(72+72+72)*100 = 67,1\%$.

3 Wat heb ik hier als school of bestuur aan?

Het onderwijsresultatenmodel is niet alleen een instrument voor de inspectie om te beoordelen of scholen voldoende resultaten halen. Het geeft scholen en besturen ook de gelegenheid om te kijken of ze resultaten behalen die ze mogen verwachten. Daarbij kunnen zij zich vergelijken met scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie.

In de onderstaande figuur ziet u de percentages referentieniveaus die door alle scholen in 2016/2017, 2017/2018 en 2018/2019 zijn behaald.

Op de horizontale as staat de schoolweging van de school en op de verticale as het percentage behaalde referentieniveaus. Elke school heeft twee stippen in de figuur: een rode en een blauwe. Een rode stip geeft het percentage behaalde referentieniveaus 1S/2F weer en een blauwe stip het percentage behaalde referentieniveaus 1F. De gestreepte lijnen geven het landelijk gemiddelde van de door alle scholen behaalde referentieniveaus weer. De stippellijnen geven de signaleringswaarden weer.

Het valt op dat de behaalde referentieniveaus door scholen sterk verschillen. Naarmate de leerlingenpopulatie van een school complexer is (hogere schoolweging), behalen minder leerlingen de referentieniveaus. We zien verder grote verschillen tussen vergelijkbare scholen (met dezelfde schoolweging). Ook zijn er scholen met een zeer complexe populatie die

veel beter presteren dan scholen met een weinig complexe populatie (lage schoolweging). Dat betekent dat er nog veel kansen liggen voor scholen.

3.1 Eigen verantwoording door de school

De signaleringswaarden gaan er vanuit dat er op alle scholen leerlingen zitten met bijzondere onderwijsbehoeften. De schoolweging houdt daarnaast rekening met de verschillen in leerlingenpopulatie tussen scholen.

Het kan echter voorkomen dat een school leerresultaten behaalt die onder één of beide signaleringswaarden liggen en dat dit wordt veroorzaakt door een relatief grote groep leerlingen met bijzondere individuele kenmerken. Tijdens het onderzoek op de school krijgt de school de gelegenheid zich over de behaalde leerresultaten te verantwoorden. Als de school dan aantoonbaar dat ook deze leerlingen zich naar hun kunnen hebben ontwikkeld, dan vinden we de resultaten toch voldoende.

Dit kunnen scholen doen door ten eerste aan te tonen dat de groep leerlingen zonder bijzondere individuele kenmerken de signaleringswaarden ruimschoots haalt. En ten tweede door aan te tonen dat de groep leerlingen met bijzondere individuele kenmerken naar hun kunnen heeft gepresteerd (bijvoorbeeld aan de hand van zorgdossiers). Beide samen laten zien dat er geen andere conclusie kan zijn dan dat de leerlingen naar hun mogelijkheden hebben gepresteerd.

Een paar voorbeelden, waarbij het oordeel over de leerresultaten positief kan uitvallen:

- Een school heeft een groot aantal leerlingen met bijzondere onderwijsbehoeften (denk aan taalontwikkelingsstoornissen, autisme, et cetera). De betreffende leerlingen hebben een ontwikkeling doorgemaakt die past bij hun mogelijkheden en de overige leerlingen behalen leerresultaten die ruimschoots boven de signaleringswaarden liggen.
- De school kan de tegenvallende leerresultaten verklaren doordat een relatief groot aantal leerlingen met een flinke achterstand gedurende de schoolloopbaan is ingestroomd. De betreffende leerlingen laten een duidelijke leergroei zijn, die erop duidt dat zij hun achterstand inhalen. De overige leerlingen behalen leerresultaten die ruimschoots boven de signaleringswaarden liggen.

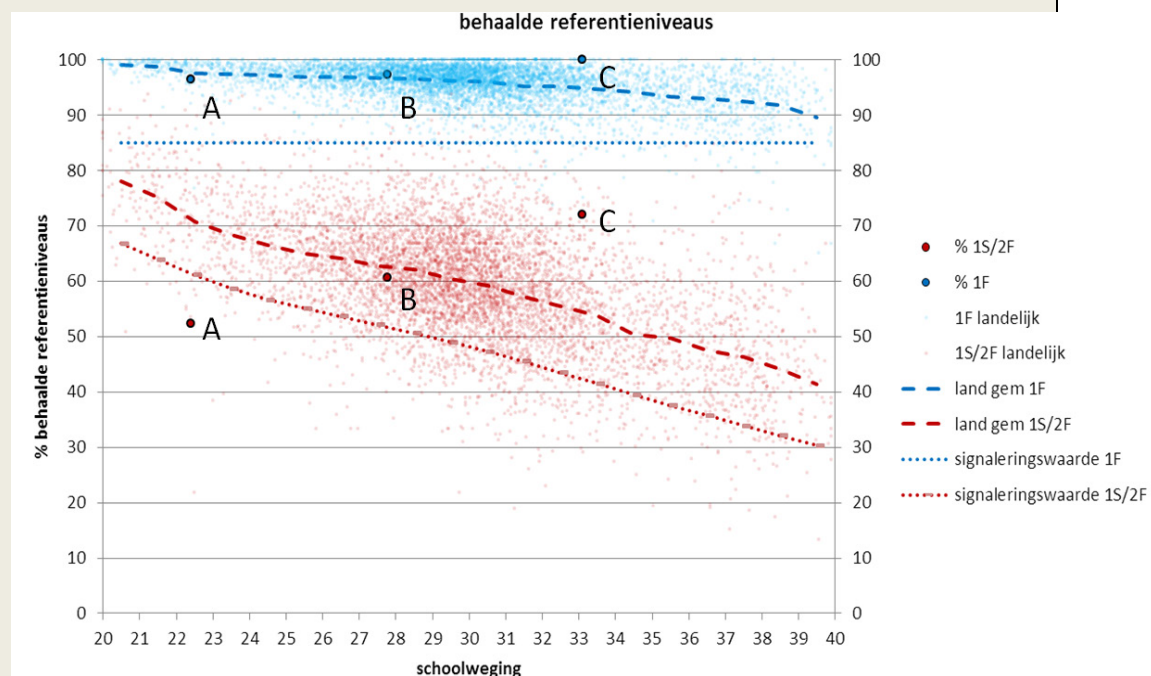
3.2 Wat vind ik van de resultaten van mijn school of bestuur?

Waar staat uw eigen school in dit plaatje? Om dat na te gaan heeft u twee dingen nodig: (1) de behaalde percentages 1F en 1S/2F in de afgelopen drie jaar van uw school en (2) de schoolweging van uw school. In de schoolrapporten van uw eindtoets kunt u vinden welke referentieniveaus uw

leerlingen hebben behaald. In het rekenvoorbeeld ziet u hoe u de behaalde percentages referentieniveaus 1F en 1S/2F kunt berekenen.

Een voorbeeld

Bijna alle scholen (ruim 90 procent) behalen resultaten die boven het gestelde minimum (de signaleringswaarden) liggen. Toch is het model ook voor deze scholen van belang. Met het model kunnen scholen en besturen ook zien hoe hun leerresultaten zich verhouden tot die van vergelijkbare scholen en andere scholen. Dat kunnen zij bijvoorbeeld doen door te bekijken waar de resultaten van de eigen school/scholen passen in de onderstaande figuur.

Ter illustratie hebben wij de resultaten van drie scholen in de figuur weergegeven (school A, B en C). We zien grote verschillen tussen deze drie scholen. Het valt op dat de school met de meest complexe populatie de beste resultaten heeft. De drie scholen behalen allen resultaten boven de signaleringswaarden voor 1F. Op school C hebben alle leerlingen tenminste 1F gehaald. Op school A daarentegen liggen de resultaten voor 1F onder het landelijk gemiddelde van vergelijkbare scholen liggen.

Als we naar de behaalde resultaten voor 1S/2F kijken, zien we dezelfde trend: school A brengt minder leerlingen (52 procent) op dit niveau dan school B (61 procent) en school C (72 procent). School A scoort bovendien onder de signaleringswaarde voor 1S/2F, school B zit bijna op het landelijk gemiddelde van vergelijkbare scholen en school C zit hier zeer ruim boven.

3.3 Ambitieuze doelen stellen

In de bovenstaande figuur kunnen scholen goed zien hoe de eigen resultaten zich verhouden tot die van andere scholen en vergelijkbare scholen. Dit inzicht helpt bij de evaluatie en analyse van de eigen resultaten en bij het stellen van eigen ambitieuze doelen.

Bij de introductie van de referentieniveaus stelde de commissie Meijerink in 2008 als ambitie dat aan het eind van de basisschool 85 procent van de leerlingen tenminste 1F beheerst en 65 procent 1S/2F. De ambitie van 85 procent 1F is inmiddels ruimschoots behaald. Maar scholen dienen er naar te streven dat zoveel mogelijk leerlingen 1F beheersen voordat zij de overstap naar het voortgezet onderwijs maken. Landelijk behaalt nog lang geen 65 procent van de leerlingen het referentieniveau 1S/2F.

Dit inzicht biedt ook aanknopingspunten voor het stellen van eigen doelen. Het is overigens niet altijd reëel om te verwachten dat alle leerlingen 1F kunnen halen, maar in principe moet dat wel het streven zijn. Daarom is het belangrijk om bij het stellen van doelen voor 1F goed te kijken naar de leerlingenpopulatie.

School B uit de vorige paragraaf zou er bijvoorbeeld naar kunnen streven om 65 procent 1S/2F te realiseren en school C om de huidige resultaten vast te houden. De resultaten van school A zijn zorgelijk. Voor deze school is het belangrijk om de resultaten eerst goed te analyseren. Welke resultaten vallen tegen: lezen, taalverzorging en/of rekenen? Hoe ziet de trend er over de jaren uit? Is er sprake van een concentratie van leerlingen met bijzondere kenmerken? Welke verklaringen zijn er voor de tegenvallende resultaten en waar zou de school aan moeten werken? School A zou er in ieder geval in eerste instantie naar moeten streven om resultaten boven de signaleringswaarde voor 1S/2F te behalen.

Scholen en besturen zijn vrij om zelf te bedenken welke doelen ze stellen: doelen per referentieniveau of de referentieniveaus samen, per jaar of drie jaar en/of doelen op de gemiddelde toetsscores. Want zij kennen hun eigen situatie het best. Wel is het belangrijk is dat scholen en besturen samen vaststellen welke resultaten zij met hun scholen voor ogen hebben en kijken hoe ze deze kunnen bereiken.

De PO-Raad en andere organisaties willen scholen graag ondersteunen bij het stellen van ambitieuze doelen. We verwijzen daarom graag naar de in oktober 2019 verschenen [handreiking van de PO-Raad](#).

4 De schoolweging

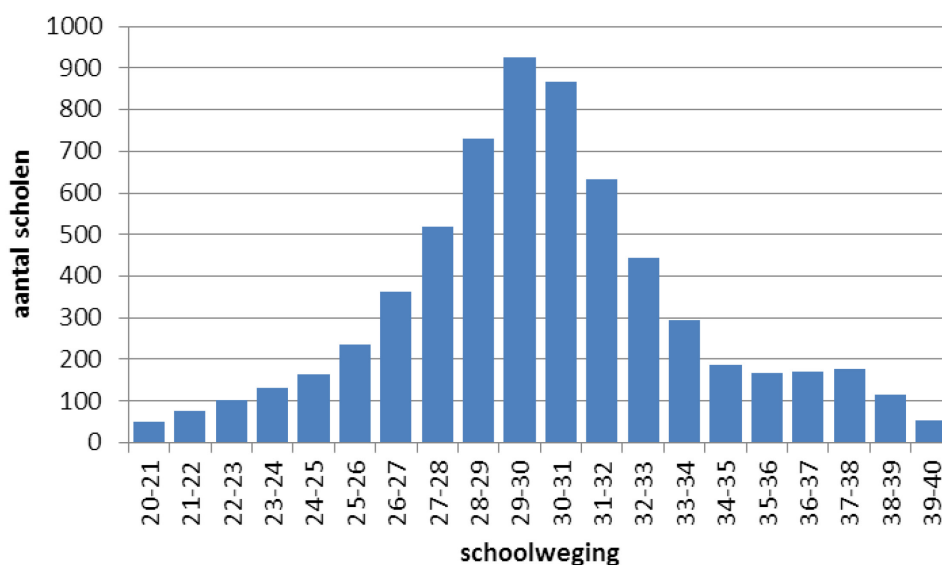
Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) berekent de schoolweging van een school op basis van de volgende kenmerken:

- het opleidingsniveau van de ouders
- het gemiddeld opleidingsniveau van alle moeders op school
- het land van herkomst van de ouders
- de verblijfsduur van de moeder in Nederland
- of ouders in de schuldsanering zitten.

We hebben elf besturen verspreid over Nederland en variërend in denominatie en grootte gevraagd om de schoolweging te toetsen aan de praktijk. De besturen waren unaniem van mening dat de schoolweging een duidelijk betere maat voor de leerlingenpopulatie is, zie [rapportage pilot schoolweging bij 11 besturen](#).

4.1 Frequentieverdeling schoolweging

In onderstaand figuur ziet u de frequentieverdeling van de gemiddelde schoolweging van 2016/2017, 2017/2018 en 2018/2019 van alle scholen.

De horizontale as geeft de schoolweging weer en de verticale as het aantal scholen met deze schoolweging. De schoolweging loopt van 20 tot 40. Hoe lager de schoolweging, hoe minder complex de leerlingenpopulatie en hoe hoger de resultaten die we van de school mogen verwachten. De frequentieverdeling is redelijk normaal verdeeld. Er zijn relatief weinig scholen met een lage schoolweging en relatief weinig scholen met een hoge

schoolweging. De meeste scholen hebben een schoolweging rond het gemiddelde, dat iets onder 30 ligt. De gemiddelde schoolweging behorend bij de schooljaren 2016/2017, 2017/2018 en 2018/2019 is te vinden op de [pagina de schoolweging: een nieuwe maat voor de leerlingenpopulatie](#). Meer informatie over de berekening van de schoolweging is te vinden op de [website van het CBS](#).

5 Meer informatie

- [Overgang po naar vo](#) (informatieve website van PO-Raad en VO-raad)
- [Toetsbesluit po](#) (website Rijksoverheid)
- [Expertgroep Toetsen PO](#) (website Expertgroep toetsen po)
- [Kamerbrief kleutertoetsen juli 2018](#) (website Rijksoverheid)
- [Beleidsregel ontheffingsgronden eindtoetsing po](#) (website wetten.overheid)
- [Resultaten taal en rekenen aan het einde van de basisschool \(website peil.onderwijs\)](#)
- [Regeling leerresultaten primair onderwijs 2020](#)